

FACTSHEET**Algemene bepaling noodzakelijkheid en proportionaliteit**

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft in het advies bij het wetsvoorstel vastgesteld dat in de toelichting in het algemeen op toereikende wijze de noodzaak en de proportionaliteit van regeling van de afzonderlijke maatregelen waarin het wetsvoorstel voorziet, worden aangetoond.

De Afdeling merkt voorts op dat de minister bij de vaststelling of wijziging van een ministeriële regeling op grond van de wet steeds opnieuw de noodzaak en proportionaliteit moeten toetsen in het licht van de omstandigheden die zich dan voordoen. De Afdeling stelt verder vast dat ook bij de toepassing en handhaving van de maatregelen die grondrechten beperken de eisen van noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit leidend zijn.

De Afdeling adviseert de genoemde vereisten in het wetsvoorstel te expliciteren als algemene eisen die in acht moeten worden genomen bij het uitoefenen van de bevoegdheden waarin het wetsvoorstel voorziet. Dit advies is overgenomen in het wetsvoorstel:

Artikel 58b Doel en reikwijdte

1. Dit hoofdstuk is van toepassing op de bestrijding van de epidemie, of een directe dreiging daarvan.
2. De bij of krachtens dit hoofdstuk toegekende bevoegdheden worden slechts toegepast voor zover die toepassing noodzakelijk is voor het in het eerste lid genoemde doel en evenredig is aan dat doel.
3. (...)

Toelichting van het afwegingskader:

In het eerste lid wordt aangegeven wat het doel is van het tijdelijke hoofdstuk en de toepassing van de voorgestelde bevoegdheden: de bestrijding van de epidemie of een directe dreiging daarvan. Van een directe dreiging als bedoeld in het eerste lid is al sprake bij een enkel geval in Nederland, alsook indien op grond van de situatie in het buitenland gevreesd moet worden dat de ziekte Nederland in korte tijd kan bereiken. Het gaat immers om een ziekteverwekker van zodanig hoge letaliteit en besmettelijkheid dat reeds een eerste geval van zo'n ziekte een nationale dreiging op een epidemie ervan impliceert.¹

In het tweede lid is bepaald dat bij de toepassing van alle bevoegdheden die met dit wetsvoorstel worden voorgesteld in hoofdstuk Va van de Wet publieke gezondheid de noodzakelijkheid en proportionaliteit moet worden beoordeeld. Dit afwegingskader voor de uitoefening van de voorgestelde tijdelijke bevoegdheden is uitdrukkelijk wettelijk verankerd in artikel 58b, tweede lid. Aangesloten wordt bij de noodzakelijkheidstoets zoals die in de jurisprudentie over het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechtenverdragen is ontwikkeld, die toetsing kent de volgende aspecten: elke beperkende maatregel moet geschikt zijn om het doel te bereiken en er dient geen minder vergaande maatregel mogelijk te zijn waarmee hetzelfde doel bereikt kan worden (ook aangeduid als subsidiariteit). Daarnaast moet het met de maatregel gediende belang in verhouding staan met de beperking en voor een of meer belanghebbenden onevenredig nadelige gevolgen (ook aangeduid als proportionaliteit).

Het afwegingskader van artikel 58b lid 2 is in de eerste plaats relevant voor het vaststellen van algemene regels bij amvb of ministeriële regeling. Overeenkomstig het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State zijn elementen uit art. 26 Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten die geschikt zijn voor de toetsing van de noodzakelijkheid en proportionaliteit van algemene regels die amvb en ministeriële regeling worden vastgesteld. Steeds zal beoordeeld moeten worden of een maatregel noodzakelijk is voor de bestrijding van de epidemie en of deze evenredig is aan de bestrijding als doel. Als de noodzaak van een maatregel

¹ Kamerstukken II 2008/09, 31968, nr. 3, p. 15.

gezien de wetenschappelijke inzichten of de actuele stand van het virus is komen te ontvallen, dan vergt het noodzakelijkheidsvereiste eveneens dat de ministeriële regeling of amvb aangepast of ingetrokken worden.

Artikel 58b, tweede lid, is daarnaast van toepassing bij de bevoegdheidsuitoefening in concrete gevallen, zoals bij de uitoefening van de meer concrete bevoegdheden die betrekking hebben op ontheffingen, aanwijzingen, bevelen, toezicht en handhaving. Dan hangt de afweging sterk af van de concrete omstandigheden van het geval. Hier zal veelal een afweging moeten worden gemaakt tussen individuele belangen en de belangen die zijn gediend met de bestrijding van de epidemie, of een directe dreiging daarvan, waarbij tevens van belang is in hoeverre voor de minst vergaande geschikte maatregel is gekozen. Bij verschillende toepasselijke instrumenten, kan alleen worden overgegaan tot een beperkende maatregel als minder vergaande maatregelen niet volstaan voor de bestrijding van de epidemie als doel.

1 juli 2020

Ministerie van VWS - DWJZ

Ministerie van JenV - DWJZ

Ministerie van BZK - CZW